

J O V E N Í V O L A

Novembre del 1958.

Jacqueline Brumaire i Francis Poulenc han estat, a Barcelona, hostes de l'"Orfeó Català", amb motiu de la primera audició de l'"Stabat Mater" d'aquest insigne compositor, i han tingut la gentilesa de contestar unes preguntes destinades a "Jovenívola". Amb elles se'ns farà més vivent el record de la seva estada entre nosaltres, que tant ha representat per a la vida artística de la nostra entitat.

En transcriure fidelment les seves paraules, volem remarcar la sinceritat i entusiasme amb què han estat dites, i dels quals hem estat testimonis. Heus-les aquí, i que elles constitueixin la crònica més fidel de les nostres actuacions públiques.

PARLEN FRANCIS POULENC I JACQUELINE BRUMAIRE

La forta personalitat d'aquest gran músic francès, vingut a Barcelona per tal d'assistir a la primera audició del seu "Stabat Mater" per l'"Orfeó Català", desvetllà entre nosaltres aquell desig tan lògic i natural de cercar la manera de poder fer-li unes preguntes per als nostres lectors.

Fou a la tarda del diumenge, dia 9 de novembre, durant la recepció que a honor seu li oferí el nostre President, Sr. Félix Millet en la seva finca de l'Ametlla del Vallès.

Rodejat pel Mestre Millet, la Sra. Brumaire, el Sr. President i altres personalitats, encetem el diàleg.

- Quants chors amateurs han cantat el seu Stabat Mater ?
 - L'"Stabat Mater" està creat, precisament, per a un chor amateur; això no vol dir que només l'hagin cantat aquests chors. La primera audició la va donar un chor amateur de Strasbourg. Després l'han cantat chors professionals i també d'altres d'amateurs.
 - Quina impressió ha tingut de la interpretació donada per l'"Orfeó Català" ?
- Respon decidit:
- Certament, és la millor, i ho dic amb tota sinceritat.

En aquell moment la Sra. Brumaire, molt emocionada i amb els ulls una mica humits, afegeix: "mai no havia sentit un chor amb una justesa tan admirable".

Poulenc interromp i respon:

- Justesa admirable i extraordinàriament sensible, quasi diria que aquesta sensibilitat és el que dóna expressió a la mateixa justesa. Jo he sentit chors perfectes, recordo entre altres la choral nord-americana "Robert Shaw", però no n'havia escoltat mai cap que unís a la perfecció el sentiment.

Quan sento la meua obra, em preocupa sobretot aquell moment en què canta el chor sol i reprèn l'orquestra. És difícil i m'ha fet passar moltes angúnies. Ahir els cantaires del vostre Orfeó varen resoldre el problema amb una simplicitat i d'una manera perfectes, que em van deixar admirat. L'obra té coses molt bones, coses bones i altres que no ho són. (Poulenc s'estén explicant els defectes, segons ell, de l'Stabat Mater, i la Sra. Brumaire va dient que "no".)

Ahir, en sentir la vostra interpretació ho vaig trobar tot bo, i em sap greu de no haver pogut tenir l'Stabat Mater gravat en disc per l'Orfeó Català.

Em vaig emocionar extraordinàriament, a més, en veure com el públic es compenetrava amb els artistes. Quin bell públic, el de Barcelona! I quan vaig fer aquells dos petons a Mme. Brumaire, van ésser amb tota l'emoció. Ella, que l'ha cantat tantes vegades, mai no l'havia interpretat com aquella nit. Es va sentir també influïda per aquell magnífic chor, que ho omplia tot.

- Ha pensat d'escriure alguna altra obra simfónico-choral?

- N'he escrites moltes i en tinc una que m'agradaria que fos una temptació per a l'Orfeó Català, "Figure Humaine", doble chor a veus soles, i em plauria que temptés precisament l'Orfeó perquè és molt difícil.

La conversa es generalitza i es torna a parlar de l'Stabat Mater. Diu que té trenta-cinc compassos perfectes i que la part millor de tot - segons ell - són les notes finals. Li plau molt aquell fragment "a capella" seguit de l'acord de l'orquestra, que és el moment més difícil i que tan justament fou interpretat per l'Orfeó Català.

A continuació, Poulenc diu al Mestre Millet que ha estat el forjador de tot això que a ell li sembla un gran miracle.

- Com a compositor, en quines obres està treballant?

- Treballo sempre.

- El públic va acollir calorosament la seva obra. Preveia que això succeís?

- Esperava que el públic entendria l'obra i que li seria plaent. Coneixia la valua del chor que la interpretava, però haig de dir-vos, amb tota sinceritat, que no em pensava que fos donada amb tanta de justesa i sentiment; d'haver-ne tingut idea, també hauria previst l'entusiasme amb què el públic va acollir l'obra. El mèrit en aquest cas no era solament meu.

- Creu que la música contemporània serà tan perdurable com la dels grans clàssics i romàntics?

- Com vol que li contesti ! Això, algú podrà contestar-ho d'aquí dos-cents anys.
 - Quan escriu música coral, té presents les dificultats que suposa la seva interpretació ?
 - Sí, tan és així, que moltes vegades modifico la partitura en una reedició.
 - Com veu el moviment musical francès de l'actualitat ?
 - Molt ric, molt optimista, sobretot en la nostra joventut.
 - Quins opina que són els tres compositors vivents més rellevants ?
- Es queda una mica pensatiu i demana:
- De tots els vivents o només dels elements joves ? Perquè si parlés dels elements joves, citaria Boulez, però d'entre els vivents en general, posaria Strawinsky, Hindemith i Milhaud.

En aquest moment, els primers compassos de la Dansa de Castellterçol atrauen l'atenció de Mr. Poulenc, però, amb tot, encara tenim temps de demanar-li unes paraules per als cantaires de l'Orfeó Català, i ens diu:

- Les vaig dir totes després del concert i crec que avui les he repetides en contestar les vostres preguntes.

Regraciem ben sincerament a Mr. Poulenc l'amabilitat que ha tingut per a JOVENÍVOLA, honorant-nos amb les seves autoritzades paraules.

No ens fou gens fàcil de trobar uns moments per tal de fer unes preguntes a Jacqueline Brumaire, la soprano solista de les audicions de l'Stabat Mater.

Dilluns, dia 17, el Mestre Lluís Mè Millet, li va fer sentir la gravació d'arxiu, que de la nostra execució de l'Stabat Mater s'obtingué el dia del concert. Fou una sessió particularment íntima, que tingué lloc a la Sala de juntes, a la qual el Mestre ens donà permís per assistir-hi.

La Sra. Brumaire escoltava molt fervorosament i manifestava com li plaïa la nostra interpretació. En sentir les seves intervencions, l'excel·lent solista, acotava el cap i tancava els ulls.

En acabar assegurà, una i altra vegada, que aquesta gravació superava el disc, i expressà el seu desig de poder tenir-ne una còpia per tal de fer-la sentir a Mr. Poulenc.

Ara, aprofitem uns moments de descans i iniciem les nostres preguntes.

- Quan fou contractada per cantar l'Stabat Mater amb l'Orfeó Català, havia sentit ja alguna vegada el nostre Chor ?
- Solament conceixia el seu nom i també la seva reputació, però no l'havia sentit mai.
- Ara que ja l'ha escoltat, podria donar-nos la seva opinió ?
- Crec que és el millor chor que he sentit fins ara. No ho dic per complaure-us sinó perquè és la veritat.
- Quantes vegades ha cantat l'Stabat Mater ?

- Cinc vegades, que amb les quatre d'ací faran nou.

- De quina audició està més satisfeta ?

Sense pensar-s'hi gens, ens diu que de la del dia 16.

- Després d'aquestes brillants execucions de l'Stabat Mater, que podríem dir que l'han lligada fortament amb la nostra massa coral quina obra li agradaria cantar amb l'Orfeó Català ?

Dubta uns moments, però ràpidament ens diu: "La Missa en si menor", de Bach, i la "Missa de la Coronació", de Mozart.

- Què opina del seu marit com a director d'orquestra ?

- Per a mi és un dels millors directors de la seva generació i coneix la música molt a fons.

- Sap vostè el que pensa el seu marit de la cantatriu Jacqueline Brunaire ?

- Troba que és una gran cantant, però que encara ho pot fer dues vegades millor.

- Han actuat conjuntament ?

- Sí, més d'una vegada. En dos concerts i en dues representacions a l'Òpera, on vaig interpretar "Cosi Fan Tutte", de Mozart, i "Faust", de Gounod.

- I en el nostre Liceu, ha actuat algun cop ?

- No.

- Li agradaria de fer-ho ?

- Em plauria moltíssim.

En aquest moment el Mestre porta altres cintos. N'hi ha alguns de la "Passió", ja que Mne. Brunaire s'interessa molt per poder sentir el tenor Haefliger.

El nostre interview s'ha acabat, no sense que la Sra. Brunaire repeteixi que el nostre Orfeó és un cher norevellós; i que sembla que talment canti una sola veu, cosa que demostra en els cantaires una prova de modestia i un gran amor a la música.

Les àries de la "Passió" clouen aquest petit acte íntim. Jacqueline Brunaire està encantada de trobar-se entre nosaltres i diu que en guardarà sempre el millor dels records.

JORDI SALVAT

PIUS XII

Mai, del que va de segle, cap mort no ha produït un sentiment universal tan pregon com la de Pius XII, suara traspassat a millor vida, al repòs perpetu. L'Església ha sentit com una sensació de buidor, com si veritablement hagués perdut el Pare de la humanitat, aquell que es féu accessible a tothom, sense destriament de races ni credos, que féu possible el diàleg a totes les categories socials. Perquè, a més dels títols d'universalitat que encarna en si tot Vicari del Crist a la terra, i que posseïa amb exercici el Papa Pacelli durant tot el llarg del seu pontificat fecundíssim en amors i dolors en bé d'una humanitat que es desdigna en vanes follies tenia, tot ell, la virtut captadora de les ànimes, es

donava tot a tots, s'interessava pel detall, com si una sola ànima centrés tota la seva preocupació de Pare... De tal manera, que no solament els catòlics hem rebut d'Ell la intensitat vivíssima dels seus ulls - aquells ulls que llegien tan endins - sinó que vessava el seu esperit humaníssim als de fora la oleda del Crist. Quan volgué aturar el flagell de la guerra passada, sabem com la seva diplomàcia es desplega sense defallença a tot reialme i nació, i, fins i tot, obrí generosament els braços a l'enemic, per tal que, aprofitant-se de la clarividència d'aquest home providencial damunt la terra, no es vessés sang inútil. Sabem bé prou el seu punt de mira en el gran conflicte: "Amb la pau es guanya tot; amb la guerra, es perd tot."

Jo no sé d'on treia forces de treball aquest Pare de tots, car sembla humanament impossible que atengués tants de problemes com plouen cada dia damunt la taula de treball del Vaticà. Solament una força interior que li venia d'Endalt, l'ordre en la tasca de cada dia, com una virtut rara a molts, la calma sobrenatural en la feixuguesa dels problemes, podrien respondre a tanta activitat. I, amb tot, irradiava una bonhomia que li feia comportivol el treball. Ha mort com un brau capdill al bell davant del gran exèrcit del Crist. No ha tingut ni un moment de repòs. A algú que s'atreví a preguntar-li quan es prendria una hora de repòs ben guanyat, respongué amb humor: - Un minut després de mort.- És a dir, que no concedia ni un mil·límetre d'esplai evidentment necessari damunt un cos i un esperit que tingueren, per norma de repòs, servir. Perquè precisament en l'esplai ell forjava les grans encíclicues; bo i passejant pels jardins del Vaticà o de Castelgandolfo, ordenava al dia la seva infinita correspondència; com si, a cada passa que donava, o a cada teclleig de la seva màquina de treball movés el ritme de la humanitat, estigués continuament en contacte amb el món, com si Ell vibrés en nom de tots.

Dues vegades em fou donat, per gràcia de Déu, veure de prop Pius XII. La primera, en una audiència general en la gran nau de Sant Pere, sota el cimbori de Miquel Àngel. El recordo bé, el veig com si fos ara: parlà en diversos idiomes, amb aquella veu suau, argentada, a mig to, segur d'ell mateix. Després, baixà de l'estrada, i es barrejà entre la multitud; es donava tot, i amb una simpatia i reverència adorables. Potser durà tres quarts d'hora que fou com pres i assetjat per la multitud. Era fàcil veure i viure el Sant Pare! I, acabada l'audiència de la massa compacta, pujà a la cadira gestatòria, i ara veig ben bé les seves mans que es desplegaven, com les ales d'un colom, saludant la multitud que l'aclamava, la testa inclinada a la benedicció, a l'efusió de l'esguard i de l'esperit... La segona vegada fou quan la proclamació del Dogma de l'Assumpció de la Mare de Déu. Jo estava al curt espai de quinze metres de Pius XII. A la façana del Vaticà, mirant a la plaça, en un gran soli, ell definia el Dogma. Un gran estol de cardenals el rodejava. Veig la seva testa radiant, i com si d'ell es despregués com un halo suauíssim d'alegria inexplicable de tan forta. El cardenal Tisserant, a mesura que el Papa parlava "urbi et orbi", movia la testa en senyal d'assentiment. Era, pel gran Papa, el moment culminant del Seu Pontificat. Jo dominava la plaça de Sant Pere, i veia com la seva ombra es projectava damunt la multitud recollida i expectant. Ell, amb el seu propi bloix, recollia el bloix de tots, fins que, acabada la definició, esclatà un crit de joia i de triomf. Tot em feia la impressió com si allò fos la Jerusalem celestia. Després, ell alçà els braços com si recollís l'aire, o la plenitud d'un missatge, els ulls fets en el cel, i caigué la benedicció plena i fecundíssima del Pare. Entrava en l'ànima de tots. Era de tots i de cada un de nosaltres.

Tot fent via, de retorn del Vaticà, vers la Via Appia antiga, sentia, encara, l'escalf d'aquell gran home. I el sento ara, més que mai, després de la seva mort.

PERE RIBOT, pvro.

IMPRESSIONS DE L'EVANGELISTA DE LA PASSIÓ SEGONS SANT MATEU

FEBRER-MARÇ DEL 1958

II

Comencen els assaigs

Amb el dinamisme habitual del Mestre Lluís M^e. Millet, i després de fixar, en principi, un dia a la setmana, concretament el dimecres, per assajar, vam començar a treballar per tal de convertir en una realitat allò que per a mi era, cada vegada més, una veritable quimera. I jo crec que igualment ho hauria estat per a qualsevol cantant que, amb una mica de sentit de responsabilitat, hagués viscut l'ambient del nostre Orfeó, com vivíem els cantaires amb motiu de la reposició de la "Passió segons Sant Mateu", de Joan Sebastià Bach.

El record de les primeres audicions de la "Passió", l'any 1921, era viu i present entre nosaltres com mai i d'una manera permanent, així com les magnífiques interpretacions que l'Emili Vendrell, sota el guiatge de l'inoblidable Mestre Lluís Millet - Fra Angèlic de la nostra cançó -, donà de l'Evangelista, eren el tema general de la conversa entre els cantaires, que gaudiren del goig inestimable de viure aquells jorns de glòria, i de tots els que també hi hauríem volgut ésser.

La innegable transcendència de la commemoració que anàvem a celebrar; l'ambient expectant i ple de joiosa exultació que per tot arreu es respirava; la iniciació de les obres de millorament del Palau, amb motiu del seu cinquantenari, i, en fi, tots aquells actes que es realitzaven i els que estaven en projecte, que tots plegats vivíem amb emocionada alegria, anaven minvant cada vegada més la meua moral de cantant i la seguretat en mi mateix.

Per si tot això no fos prou, volent el Mestre que tinguéssim ocasió de sentir, i d'aprendre fins on fos possible, l'escola i l'emissió de veu perfectes del tenor Haefliger, ens convidà en López i a mi, a escoltar una audició de "La flauta màgica", de Mozart, gravada en discs per l'esmentat cantant i pel baix Kim Borg... I aquí, amics, sí que ja no vaig poder aguantar-me més. Recordo que quan baixàvem l'escola del Palau, després d'oïda l'audició, deia a l'amic López: "No et fa por de cantar alternant amb aquests artistes...? Quan el públic senti en Haefliger i després m'escolti a mi...! Mare de Déu!, en quin batibull ens hem posat." En López, que també havia sentit el baix Kim Borg, en contestà: "Sí, molt bé. Tens tota la raó, però pensa i recorda que l'Evangelista s'ha de cantar en català i el paper de Jesús també: d'altre manera, el públic no entendria res i no viuria plenament l'emotivitat de la "Passió"...I tu t'imagines, per un moment, aquests artistes cantant en català?". Aquestes paraules, o d'altres de semblants, em deien els Mostres de l'Orfeó quan jo, malgrat tot, els volia fer comprendre que potser seria millor que ho fes tot en Haefliger. Em recordaven que jo havia interpretat ja dues "Passions", de Bach, la de Sant Joan i la de Sant Mateu, amb l'Orfeó Gracienc i la Capella Clàssica Polifònica, respectivament, i que, per això, en tornar-la a donar ja no hi trobaria les mateixes dificultats. Però és tan diferent cantar al costat d'amics, de gent de casa, que haver d'actuar entre artistes de gran fama internacional com els que vingueren a honrar-nos amb la seva col·laboració! Tot això no deixava de constituir per a mi un nou complex. Després, a l'hora de la veritat, em vaig donar compte que tots teníem, també, els seus problemes perquè, al cap i a la fi, tots som humans. El Mestre Millet em deia: "Res, home, res, el que vostè ha de fer és estudiar i assajar força amb mi; ja veurà com tot anirà bé". El Mestre Tomàs, amb la seva bonhomia habitual: "Fugi, home, fugi, jo crec que vostè té la veu indicada per a fer l'Evangelista i que se'n sortirà molt bé; a més... encara falta molt de temps i en Lluís M^e el treballarà a cons-

ciència i en tindrà un gran partit". I en Josep Jordi: "Sí, home, sí, no tinguís por, si ho treballés bé pots fer un bon Evangelista".

I...d'aquesta manera, amb una moral d'aquí caie i allà m'aixeco, s'iniciaren els assaigs.

No sé si és que el Mestre veia el meu estat d'ànim i no volia augmentar les meves preocupacions, o que es reservava apropar-me de valent per a després dels concerts nadalencs, la qüestió és que pels volts de Nadal de l'any 1956 ja havíem mig vist la primera part, i jo començava a pensar que potser sí que me'n sortiria i que tal vegada tenien raó els que això afirmaven. Ah, però, amics.... van passar el Nadal i les festes de Cap d'any i Reis, i llavors, el Mestre, sense cap més altre objectiu que la preparació de la Passió, començà a treballar-me de valent i... el pobre Renom va perdre, fins i tot, la noció que, en el món, existís alguna altra cosa més que l'Evangelista de la "Passió segons Sant Mateu." Tinc una fatigosa visió de crits, de suors, d'estufes, de "Pinki"... Que feliç era jo quan ella entrava en el saló on assajàvem! Era l'única que aconseguia que el Mestre parés l'assaig per acaronar-la. Jo crec que el pobre animallet venia espontàniament o algun àngel tutelar me l'enviava (m'equivoco, Isabel?) perquè ens poguéssim refer una mica tots dos.

No m'explico, encara ara, la gran resistència del Mestre, ja que si per a mi l'assaig era esgotador, i creieu que ho era de debò, molt més ho havia d'ésser per a ell, que cantava els meus recitats per ensenyar-ne pràcticament com havia de dir la frase o emetre la veu, i, a més, cantava les altres parts per tal que jo m'acostumés a sentir-les, tocava el piano, marcava el ritme i em donava les entrades amb el cap, el cos o la mà. I quan, després d'una llarga estona de treballar, li semblava que jo ja començava a estar una mica cansat, em deia tot mirant el rellotge que tenia sobre el piano: "Com que encara podem treballar una estoneta més, vostè descansi que, mentrestant, jo li faré sentir l'ària que precedeix el número tal, perquè aquella "i" dels Prínceps dels Sacerdots no m'acaba d'agradar prou; li queda l'agut una mica estrident i la veu li surt forçada." (Aquella "i" dels Prínceps dels Sacerdots era un "la" natural, i de "lans" naturals, amb "i" o sense, n'hi havia més que un foc no en cremaria). I el Mestre es posava a cantar l'ària perquè jo descansés, ell que encara estava més cansat que jo i que, dues hores després, havia d'assajar amb el cor.

El Mestre no se'n donava compte, però amb el seu desinteressat mestratge em donava la millor lliçó de moral que jo podia rebre i que tanta falta em feia. Certament, el Mestre creia en mi; podia doncs jo seguir desconfiant de mi mateix?

Tornava a començar l'assaig amb nou delit; aquella estoneta s'anava allargant i sortien novament els Prínceps dels Sacerdots, els vells prohoms, els fariseus i els deixebles, i altra vegada els Prínceps dels Sacerdots, fins que donava l'assaig per acabat. Per cert que respecte als Prínceps dels Sacerdots, recordo una anècdota molt bona: Quan es gravaven els discs de la "Passió", es trobava a la sala una persona, el nom de la qual em reservo, que em digué: "Sap que d'aquests discs no se'n vendran gaires; tenen una lletra molt avorrida. Cada vegada que vostè canta, només parla dels Prínceps dels Sacerdots....¿ Qui són aquesta gent?..."

De comú acord, fixàrem un dia més d'assaig a la setmana, el dissabte, i els assaigs adquiriren un ritme de continuïtat que, amb més o menys intensitat, ja no s'havia de trencar fins el dia de l'audició. Ambdós vivíem intensament, gairebé d'una manera deportiva, la progressiva modelació del meu estil interpretatiu. El Mestre esculpia en la meua sensibilitat l'emotivitat que jo havia de donar als diversos recitatius que, l'entant an-

ven tenint forma i color, ja fossin merament narratius, místics o dramàtics.

Recordo particularment alguns dels passatges que em foren més difícils d'assimilar tal com ell els volia, degut a la seva tessitura. El recitatiu del plor de Pere "i a fora eixint" amb aquell "si" natural també amb una "i" (ditxoses "is"), que havia d'ésser cantat "piano", sense veu de falset, sense inflexions nasals, amb la veu pura, amb color i vibració però sense potència. Els dos "sis benolls" del recitatiu del terratrèmol, el primer, el del "vel del temple", ample i vibrant, el segon "molt plens d'esglai digueren", filat, gairebé blanc, aguantat i sense a penes vibració. El "Déu meu, Déu meu, perquè m'has desemparrat", delicadíssim ple de desconsol, d'amarga i resignada desesperació. El del lliurament de l'esperit, "I Jesús fent novament un gran crit, donà l'esperit", que havia d'ésser dramàtic però sense estridències en el moment del crit, i ple d'alada i trista sublimitat en la donació de l'esperit. El de l'oració a l'hort de Getsemani, "Comença a contristar-se i afligir-se"; el de la traïció de Judas "i amb ell munió de gent amb glaivis i bastons" i tants i tants d'altres, que ara em van venint a la memòria i que serien molt llargs d'explicar.

Durant el mes d'agost, com que el Mestre es trobava com cada any, al Masnou, vam descansar una mica. Amb tot, i per tal de no perdre el que havíem guanyat amb tant d'esforç, em féu pujar una o dues vegades a assajar amb ell, cosa que em donà ocasió de gaudir de la seva hospitalitat, de les atencions de la seva família i d'un magnífic sopar, servit al jardí de casa seva, sota el raig de les estrelles, l'aroma de les flors i acariciats per l'aire humit i fresc del nostre mar mediterrani.

Al setembre, reemprenguérem novament la tasca i, en arribar a mitjans del mes d'octubre, començarem a assajar amb el Mestre Roma i els altres solistes de "casa", per tal que jo m'hi anés acostumat. A poc a poc s'anaren conjuntant les respectives intervencions i els enllaços corresponents entre uns i altres.

El Mestre començava ja a donar per finalitzada la meua preparació, i tenia interès en saber què pensaven de la meua interpretació - que fins on les meves modestes facultats em permetien, era la seva - tots aquells que assistien als assaigs que, amb el Mestre Roma, a l'orgue, s'efectuaven a la sala de concerts. Quan en parlàvem, se li escapava sovint aquesta pregunta: "M'agradaria saber... que dirà en Haefliger quan senti cantar la versió de l'Evangelista que jo li he ensenyat." La resposta li donà el mateix Haefliger quan digué - contra l'opinió d'algun crític que pel que es veia hi entenia més que ell i el Mestre junts - en un interview que publicà el "Correu Català". "Estem impressionats amb el tenor Gaietà Renom, que canta la part de l'Evangelista. Veritablement, mai no hauríem pogut creure que trobéssim una cosa tan bona".

També l'Emili Vendrell fou pregat d'assistir a algun dels últims assaigs amb orgue, perquè ell, que havia estat preparat pel Mestre Lluís Millet (a.c.s.), ens digués el seu criteri. Considerà que els meus recitatius, en essència, conservaven l'esperit que animà la versió evangèlica de les primeres audicions i que, per tant, faria un excel·lent Evangelista.

Vingueren els assaigs amb orquestra i finalment els generals, amb els solistes estrangers i el chor. Encara vaig tenir alguna petita falla de moral quan em vaig veure al mig de tots ells, el primer dia, però després de les paraules d'afecte, salutació i de mútua felicitació que entre nosaltres ens canviàrem, s'establí un franc i cordial corrent d'amistat que acabà amb els meus últims complexos i indecisions.

Quedava ja només demanar a Déu, que algun refredat inoportú no malversés tots els nostres esforços, procurar no perdre la serenitat en les audicions i confiar, sobretot, que amb la seva ajuda tot aniria bé, tal com, amb tota seguretat, volien que anés, tots els escollits, que des del regne de la Veritat i al voltant del Mestre Sant i Fundador, feien voleiar més amunt que mai, entre cànctics de Joia, Amor, Fe i Esperança, la Senyera gloriosa que, una vegada més i per tota una Eternitat, ens havia de fer mes triomfants.

GAIETÀ RENOM

HOMENATGE A EMILI VENDRELL

Els actes celebrats amb motiu del merescut homenatge que l'"Agrupació d'Artistes Teatral" va tributar al gran tenor Emili Vendrell, han revestit significativa importància per a la vida artística, musical i teatral de Barcelona.

Tingueren lloc els dies 25 i 26 d'octubre, i consistiren, el primer, en la col·locació a la Sala d'Actes de l'"Agrupació d'Artistes" d'un retrat de l'homenatjat. Seguidament es celebrà un concert a càrrec de Lina Richarte, Florenci Calpe, Núria Ribas i Gaietà Renom. Després, per mitjà d'una cinta magnetofònica, es resumí la vida de cantant d'Emili Vendrell, des de la seva iniciació a l'Orfeó Català, autoritzadament comentada pel Dr. Colomer Pujol. Finalment, a prec dels assistents, Emili Vendrell va cantar diverses composicions del seu magnífic repertori.

El dia 26, a la nit, es celebrà un banquet als salons de l'Hotel Orient, que també revestí gran importància. Hi assistiren gran nombre de comensals, i, d'entre ells, fou molt nombrós el grup de cantaires del nostre Orfeó que volgueren acompanyar Emili Vendrell en aquest acte. La representació de l'Orfeó Català l'ostentaven el Mestre Lluís Ma Millet, Miquel Saperas, Jaume Marill i Josep López i Esparbé.

Als postres, el president de l'"Agrupació d'Artistes", Sr. Pere Segura, féu lliurament al gran tenor del títol de Soci d'Honor, pronunciant unes breus i emotives paraules. Emili Vendrell agrai l'homenatge que se li tributava amb un discurs ple d'inesborrables records, i fent ressaltar la significació que per a ell havia tingut sempre la seva actuació a l'Orfeó Català. Amb paraula justa, fàcil, sense digressions retòriques, dedicà un emocionant record a la gran figura del Mestre Lluís Millet, que d'una manera tan decisiva va influir en la seva formació artística.

Escoltàren, no solament la veu d'un anecdotari, sinó també el so profund d'un home dotat per una fonda inquietud espiritual, dirigida a tota creació de l'intel·lecte i del cor humà. No fou el seu, un discurs amb projecció retrospectiva, amb tot el que aquest pogués tenir de resum fred i cronològic, nascut sota l'imperi exigent de la circumstància. Tot el que digué, res no tenia de volla fórmula, ja que en ell hi havia la nostra evident d'aquest humanisme afable i nobilíssim en el qual apareixia a cada moment la reflexió aguda, conseqüent, filosòfica, en la seva mateixa senzillesa, d'un artista en el qual tota la seva grandesa subsisteix, perquè mai no deixà d'ésser allò que dona vigència eterna a l'Artista: l'home en el seu més alt sentit. Per això Emili Vendrell, a qui potser encara no se'l coneix prou en el seu aspecte d'home sempre atent a l'esdeveniment espiritual del nostre temps, ha estat l'artista, que per primera vegada féu possible el feliç retrobament d'aquest sentiment inmers en la cançó popular de Catalunya.

Una forta ovació rubricà les paraules d'Emili Vendrell.

Com a final ens és plaent de reproduir l'adhesió que li adreça JOVENÍVOLA.

Diu així:

"Volgut i admirat amic Emili Vendrell:

Amb una veritable satisfacció ens hem assabentat del gran homenatge que l'"Associació d'Artistes Teatral" fervorosament us dedica, en reconeixença de la vostra personalitat i de l'obra artística, que amb característic i peculiar segell, heu portat a terme durant tants anys.

Aquest digníssim homenatge no ens podia passar de saperecebut. JOVENÍVOLA i tots els amics cantaires del vostre estimat Orfeó Català, s'uneixen fervorosament en aquest acte de reconeixença i d'admiració a la vostra personalitat artística i us feliciten ben cordialment i se senten units a tots aquells que en aquests moments us roten l'homenatge de la seva amistat en aquesta simpàtica efemèride.

Si us tenim com el més estinet dels companys, no és menys cert que reconeixem i admirem ja una mica nostàlgicament, els vostres mèrits artístics i la popularitat i valua del vostre nom.

Estem profundament units a vós en aquests moments en què tota l'ànima artística de Barcelona us aplaudeix i admira, i per això creiem també participar com bons amics de la vostra joiosa satisfacció.

Voldríem que, a través d'aquestes humils ratlles hi veiéssiu tota la nostra admiració i estina que us professen com a bon amic i com a figura excel·sa del nostre Orfeó Català, unida al record dolcíssim de l'enyorat Mestre Millet, a la glòria del qual anirà unida i fortament vinculada per sempre més la vostra glòria.

Els amics cantaires i particularment JOVENÍVOLA, us diem ben sincerament:

Per molts anys, Emili Vendrell !"

S.

A C T I V I T A T S

JOSEP M^e PI I SUNYER, A LA SALA LLUÍS MILLET. L'il·lustre degà del Col·legi d'Advocats, de Barcelona, pronuncià el passat dia 18 d'octubre, una conferència sobre el tema "L'Orfeó Català i Barcelona".

Després d'una oscarient presentació del Sr. Fèlix Millet evocà, fent referència a l'obra de l'Orfeó, aquella frase amb què el nét del Sr. Esteve, fundador de "La Puntual" contesta al seu pare, el qual, en recordar els sacrificis esmerçats diu amb gran melangia: "Quan temps ha passat !", i el nét respon: "Quan temps per venir !".

Certament, ha passat molt temps. L'Orfeó Català fou creat el 17 d'octubre del 1891, i s'instal·là en un local molt modest. Aleshores, tenia vint-i-vuit cantaires i trenta set socis protectors.

L'entusiasme, però, per la nostra obra creixia cada vegada més; l'any 1897 s'arribà ja als cent cantaires. El Doctor Pi i Sunyer ens recordà els triomfs de l'Orfeó per Espanya i l'estranger, i els discursos que pronunciaren el Sr. Joaquim Cabot i el Mestre Lluís Millet, en la benedicció del Palau de la Música Catalana.

La portada del programa anunciador d'un viatge artístic de l'Orfeó Català pel Sud de França, en la qual es troba un magnífic dibuix d'en Ramon Casas, donà motiu que l'orador, degut al caràcter modernista de la litografia, ens parlés de la Barcelona de principis de segle i del modernisme.

Parlà amb detall de Lluís Millet, l'home que es donà íntegrament al seu ideal, i en estudiar els domicilis on el Mestre havia viscut abans d'instal·lar-se en el pis de l'Orfeó, recordà la Barcelona vella, i tot el que d'ella han dit els nostres poetes, principalment Maragall.

Digué que Millet havia aprofitat per a la seva obra la preparació efectuada per Anselm Clavé, encara que elevà molt el seu valor artístic.

Acabà afirmant, però, que aquesta obra no està del tot realitzada i que per això en iniciar la conferència havia esmentat la famosa frase del Senyor Esteve, fundador de "La Puntual".

El Doctor Pi i Sunyer fou aplaudit calorosament pel nombros públic que omplia totalment la sala Lluís Millet, i part de la platea del Palau.

XI SESSIÓ CULTURAL. En obscure's aquest any el centenari del naixement del gran prosista català, Joaquim Ruyra, JOVENIVOLA li dedicà la seva XI Sessió Cultural. Ens en parlà Osvold Cardona, soci i ex-cantaire de l'Orfeó Català.

Fou un estudi detallat de la vida i obra literària de Joaquim Ruyra.

Senyalà l'any 1928 com a l'època en què Ruyra començà a fer-se popular. El seu nom i el seu retrat aparegueren als diaris, i es difongué una admirable caricatura de Junceda, que el representava com un home vell, decapitat, de bigoti gran i esbullat....

Ruyra, digué, té, a més de totes les qualitats del prosista, les del poeta. Començà la seva activitat com a escriptor a l'època del realisme. Introduí, per primera vegada, a la literatura catalana els mariners, que descriu amb gran vivacitat perquè els havia conegut i tractat a la platja de Blanes, la qual ell tant estimava. Sentia el mar com ningú i concidia el cel, el vent, el sol....

El llenguatge de les seves narracions és casolà i distingit, alhora. Ell aprengué el català, tal com digué a Tomàs Garcès, "dels bosquerols del Montnegre i dels mariners de Blanes". Es preocupa, també, per l'expressió, que analitza i refà, i dona constantment a la seva prosa una gran plasticitat, ja que troba colors en totes les coses.

Ruyra, l'home de gran bondat, que morí l'any 1939, a Barcelona, la prosa del qual pot col·locar-se, per la seva tècnica, entre Verdaguer i Carner, és un excel·lent model per als escriptors joves.

Finalitzà dient que després de vint anys de la seva mort, llegend encara, amb plaer, les seves narracions, les quals ens fan revivir, el mar, el cel, el vent i les gestes d'aquells pescadors, de Blanes.

La documentadíssima i interessant dissertació d'Osvald Cardona fou escoltada amb gran atenció i en acabar rebé molts aplaudiments.

- - - - -

VISITA D'UNA PERSONALITAT VALENCIANA. Amb motiu d'una breu estada, a la nostra ciutat, del Mestre Eduard López Chavarri, fervorós amic de l'Orfeó Català i antic col·laborador de la Revista Musical Catalana, tingueren el goig de dedicar-li un dels darrers assaigs de l'"Stabat Mater" de Poulenc.

El Mestre Chavarri seguí amb viu interès i profundament commogut l'esmentada obra i en acabar adreçà unes paraules als Mestres i cantaires expressant la seva satisfacció de trobar-se novament entre nosaltres, i després, tingué la gentilesa d'escriure el següent autògraf, a l'àlbum de l'Orfeó Català:

"A Lluís Mª Millet, després de sentir un assaig del gloriós Orfeó Català.

Amic del cor: n'heu tret de sobte mig segle de ma vida; n'heu tornat (meravella de meravelles !) als temps de l'Orfeó quan inaugurava el casal magnífic. Les mateixes veus radiant, la mateixa emoció vostra i dels cantaires, l'Orfeó que no és el millor ni el primer, perquè és més que tot això: és l'únic. I sembla que en vós miro resuscitat miraculosament el vostre gloriós pare, i en trobo conegut, perquè, com sempre, vós i els vostres cantaires no feu un assaig: feu una oració. En el col·l sonriu; i en la terra tot se torna llum, i vida; ara com abans, ara com sempre. Amb tota la meua commoguda ànima.

Eduard L. Chavarri

Barcelona 18 d'Octubre 1958."

- - - - -

L'STABAT MATER I LA CONSAGRACIÓ DEL GRAAL. El dia 8 de novembre, a la nit, i el 16, a la tarda, l'Orfeó Català, en commemoració del cinquantenari del Palau de la Música Catalana, celebrà els anunciats concerts simfónico-chorals, amb la col·laboració de la solista Jacqueline Brunaire sota la direcció del Mestre Lluís Mª Millet.

A la primera part, l'Orquestra interpretà la "Sinfonia en sol menor", de W.A. Mozart. Els seus temps - allegro molto, andante, menuetto i finale (allegro assai) - ens ofereixen totes les fineses d'aquell gran músic salz-burgués. Aquesta obra, magníficament executada, complagué molt tots els assistents, i el nostre director es revelà, una vegada més, com a gran concixedor de la massa orquestral.

A la segona part, es donà en primera audició, a Barcelona, l'"Stabat Mater", de Francis Poulenc. Creiem més adient que ens parli d'aquesta obra i de la seva interpretació el crític musical de "Destino", Xavier Montsalvatge:

"El Mestre Lluís Mª Millet i l'Orfeó Català han donat una prova de vitalitat i d'inquietud, en fer-nos conèixer una de les partitures més atractives que s'han creat en aquests últims anys. L'"Stabat Mater" de Francis Poulenc és, sens dubte, una peça molt important de la música actual, una obra d'un gran refinament que només podia ésser fruit de l'espiritualitat francesa, tan fidelment representada per aquest compositor admirable..."

Res no és complicat en aquest "Stabat Mater". El cor canta amb harmonies clares i rotundes. L'orquestra acompanya i dialoga sense que els seus timbres omfosqueixin de cap manera la lluminosa transparència de les vocalitzacions. La veu solista de la soprano intervé en tres dels dotze episodis del poema, i accentua encara més els seus matisos de delicada emoció....

Si res no és complicat en aquest "Stabat Mater", tot és, en canvi, d'una difícil interpretació, sobretot el que es refereix a l'afinació. Hi ha algunes entrades del cor terriblement perilloses, ja que l'orquestra acaba amb un acord completament refractari al que han d'entonar immediatament les veus "a capella", sense preparació ni cap suport tonal.

Aquestes dificultats que per a molts chors han estat insalvables, foren vençudes per l'Orfeó Català amb una naturalitat que va deixar perplex el mateix Poulenc. Mai no havien comprovat tan clarament les possibilitats de la nostra massa coral i l'eficàcia del Mestre Lluís Mª Millet davant de tots ells. Francis Poulenc no es cansava d'afirmar que aquesta interpretació l'havia emocionat com cap altra, i considerava que era la millor que havia escoltat."

En el concert del dia 8 hi assistí l'eminent autor de l'"Stabat Mater", el qual pogué recollir personalment l'èxit assolit per la seva obra, car davant els insistents aplaudiments que li dedicà el públic, es veié obligat a presentar-se a l'escenari i els compartí, emocionadament, amb tots els intèrprets.

Estem segurs que Francis Poulenc guardarà de la seva estada a Barcelona i del seu contacte amb l'Orfeó Català el més bell record.

Ens plau, ara, de reproduir les paraules que estampà en el nostre àlbum l'insigne compositor francès:

"És per a mi una joia profunda i sincera donar, de tot cor, les gràcies al Sr. Millet per l'admirable execució del meu Stabat Mater.

L'Orfeó Català sap unir la perfecció a l'instint. És aquesta justesa del cor el que m'ha meravellat.

Amb el més gran agraïment

Francis Poulenc

8 de novembre del 1958".

També Jacqueline Brunaire, l'excel·lent solista de l'"Stabat Mater", ens escrigué complaguda:

"Per al Sr. Millet i l'Orfeó Català, que m'han permès de donar, en aquesta serena Catalunya, junt amb el que hi ha de millor en mi mateixa, la més emotiva audició de l'Stabat Mater, de Francis Poulenc.

Gràcies pel vostre acolliment i tota la nova reconeixença per tanta emoció.

Jacqueline Brunaire 1958"

Ambdós concerts finalitzaren amb la interpretació de l'escena de la Consagració del Graal, del Parsifal de Wagner, on la qual produïren un gran efecte les intervencions dels nostres cantaires, en les tres grups en què es trobaven dividits, cor de cavallers, cor de jo-

venets i chor d'àngels. Tambó fou de gran relleu l'execució de l'orquestra.

Els nostres subdirectors, Mestres Joan Tonàs i Josep Jordi Llongueres, atents a la batuta del Mestre Lluís M^a. Millet, dirigiren amb molt d'encert els respectius chors interiors.

El públic demostrà la seva complaença tributant llargs aplaudiments a tots els executants, i no cal dir que d'una manera especial al nostre director artístic.

- - - - -

El mateix concert fou repetit a Terrassa, el dia 10 de novembre, organitzat per la "Societat Choral Joventut Terrassenca", amb motiu de les festes del seu centenari, i a Sabadell, el dia 18, al teatre "La Faràndula".

Als dos concerts hi assistí un públic molt nombrós i selecte que premià amb entusiastes ovacions la tasca de tots els intèrprets.

- - - - -

SECCIÓ FILOLÒGICA

Els verbs plaure, complaure, desplaure.

- Ja té material per a la lliçó d'avui, senyor professor ?
- Material rai, no en manca mai. Són tan nombroses i varies les qüestions que presenta l'estudi acurat d'una llengua, sobretot la catalana, per les diverses circumstàncies que hi concorren, que el detall aparentment més ínfim, es converteix, en molts casos, en un veritable problema. Més d'una vegada fa suar tinta, com es diu vulgarment (i en aquest cas ben gràficament), la traducció d'un "lo" neutre en una frase essencialment francesa o castellana. Jo gairebé votaria a favor que aquest "lo"..., deixem-ho córrer; no fos cas que semblés una heretgia lingüística.
- Anem, doncs, al tema d'avui.
- Això mateix. Me'l dona una comunicació que he rebut, i que comença:
"Ens complavem a assabentar-lo que el proper dia, etc."
Doncs, bé: la forma "complavem", naturalment, del verb complaure, és considerada dolenta i cal substituir-la per complaem.
- Ja hem trobat una errada !
- I en trobarem més en els verbs plaure, complaure i desplaure.

Aquests verbs són d'un ús molt freqüent per la seva gran utilitat en les fórmules més corrents de comunicacions diverses, com felicitacions onomàstiques, participacions de casaments, de naixements, etcètera. Les traduccions de les frases estereotipades "Me place communiquer...", "Nos complaenons en ofrecrle...", etc., són molt còmodes mitjançant el senzill canvi: "En plau comunicar-li...", "Ens complaem a oferir-vos..." Però, no és la nostra intenció de tractar avui sobre els estils epistolars, d'altra banda molt complexos i difícils per a dictar normes.

De moment, volem fer notar nonés que, com succeïx amb la majoria dels verbs catalans, en els tres esmentats s'empren sovint unes formes considerades incorrectes.

Aquestes formes no acceptades en els tres verbs, són:

Les que contenen una v.

plavia, desplavia, complavia
complavem, complaveu, complavien
complavent

Formes bones.

plaià, desplaia, complaià
complaiem, complaeu, complaien
complaiant (Gerundi)

Les que contenen sc o sq

complasc, complasqué, complasqui
plascut, complascut, desplascut
complascent, complascència

complac, complagué, complagui
plagut, complagut, desplagut
complacient, complaença

No posem la conjugació completa d'aquests verbs ací, per manca d'espai. Recomanem, però, d'estudiar-la en qualsevol Manual de català i nonés sabent la d'un verb, per exemple plaure, hom coneixerà la dels altres dos, perquè es conjuguen igual.

Per acabar, observarem que aquests infinitius s'escriuen sense r final, com erròniament fan alguns, i que les formes: "plau-ne", "plau-nos", són arcaïques i és millor posar el pronom davant: "on plau", "ons plau".

P.

NOTICIARI

A l'Església de Santa Anna, el dia 27 del passat mes d'octubre, contragué matrimoni la nostra cantaire, Anna Pera, amb Jaume Castanyó. Durant la cerimònia, el tenor Gaïetà Renom i un grup de noies de l'Orfeó interpretaren diversos notets religiosos.

Donem la més cordial enhorabona als novells esposos i els desitgem tota bona de prosperitats.

També el mateix mes, tingué efecte el casament del cantaire, Antoni Bernadàs, amb la Srta. Montserrat Alavedra, als quals desitgem moltes felicitats en el seu nou estat.

Ens plau acollir, en aquesta ocasió, la nota emotiva que un dels fills de l'orfeonista, Josep Bou, que ja seguia els estudis eclesiàstics en el Seminari, de Barcelona, darrerament ha ingressat com a novici en el Monestir de Montserrat, i li fou imposat el nom de Don Pacia Maria. Per molts anys !

Com un dels actes commemoratius del cinquantenari del Palau de la Música Catalana, el dia 5 de desembre proper, es celebrarà una representació de l'obra lírica de Josep Carner i Eduard Toldrà, "El giravolt de maig", que fou estrenada fa precisament trenta anys en la nostra sala de concerts. Els principals intèrprets seran Mre Rosa Barbany, Anna

Ricci, Gaietà Renom i Manuel Ausensi. Aquesta representació constituirà, a la vegada, un homenatge a tots aquells que més han contribuït a vivificar l'obra del Palau, especialment als Meistres Lluís Millet i Francesc Pujol, dels quals s'interpretaran diverses cançons orquestrades.

El nostre cantaire i amic, Josep López i Esparbó, ha estat homenatjat, darrerament, pel cor l'"Artosana" amb motiu d'escaure's els vint-i-cinc anys de la seva actuació com a director de l'esmentat cor. Fou un acte de caràcter íntim, en el qual el Sr. J. Capdevila representà la Federació de Chors de Clavé. Li feren obsequi d'una petita estàtua de Sant Jordi, reproducció exacta de la que es venera en el Palau de la Diputació, i també d'una magnífica batuta.

Felicitem ben cordialment l'amic Josep López i Esparbó per la celebració d'aquesta efemèride, la qual palesa ben clarament la fidelitat als ideals d'Anselm Clavé.

FESTA DE SANTA CECÍLIA. Com cada any, commemorarem la festivitat de la patrona de la música, amb un acte que tindrà efecte el dia 30 d'aquest mes, a les 10'30 de la nit, a la sala Lluís Millet.

El programa d'aquesta sessió serà a càrrec de la Srta. Laura Núñez, que interpretarà cançons d'autors catalans i "La vida amorosa d'una dona", de R. Schumann. L'acompanyarà, al piano, M^{re}. Lluïsa Cortada.

Esperem que no hi mancarà cap dels nostres cantaires, ja que tots voldran honorar l'excel·lent patrona de la música i reconèixer la desinteressada participació de les nostres esmentades orfeonistes.

CONCURS MUSICAL.- Veredictes dels Premis Millet, Pujol, Wehrle, Comella, Vives i Llongueres.

PREMI LLUÍS MILLET. (Composició per a cor i orquestra). S'adjudica per majoria de vots a la composició núm. 27, "Cont espiritual". Lema "Més enllà".

PREMI FRANCESC PUJOL. (Glossa per a veus mixtes d'una cançó popular catalana). No s'adjudica.

PREMI EMRENCIANA WEHRLE. (Cor original a tres o quatre veus blanques). No s'adjudica.

PREMI JOSEP M. COMELLA. (Dues petites obres de fàcil execució, originals per a cor a quatre veus mixtes). S'adjudica per majoria de vots a la col·lecció "Dues cançons fàcils", "Maria, tu ploras" i "Les filles del rei". Lema "Planys".

PREMI AMADEU VIVES. (Dues cançons populars catalanes harmonitzades per a cor mixte, que encara no ho haguessin estat). No s'adjudica.

PREMI JOAN LLONGUERES. (Dues cançons populars catalanes harmonitzades per a cor a quatre veus mixtes i de fàcil execució, que encara no ho haguessin estat). No s'adjudica.

Barcelona, 11 novembre del 1958

Eduard Toldrà, President; Joan Massià, Francesc Riba i Martí i Lluís M. Millet, Secretari.

Ens plau de fer saber als nostres lectors que Xavier Montsalvatge s'ha declarat autor del premi Lluís Millet. El felicitem ben sincerament.